

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи
Кафедра фінансів імені Л.Л. Тарангул

Затверджено
Науково-методичною радою Університету,
протокол від «___» _____ 2020 р. № ___
Голова НМР _____ О. А. Шевчук

Робоча програма
навчальної дисципліни
«ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА»
для підготовки здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня (доктор філософії)
(денної та заочної форми)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Статус дисципліни – вибіркова

Ірпінь – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Фіскальна політика» складена на основі освітньо-наукової програми, затвердженої Вченою радою Університету ДФС України від 27 лютого 2020 року (протокол № 2).

Укладач: Т. А. Коляда, к.е.н., с.н.с., доцент,
доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул.

Рецензенти: Ю. М. Коваленко, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових ринків;
О. Д. Гордей, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул.

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою фінансів імені Л.Л. Тарангул, протокол від «___» травня 2020 № __.

Завідувач кафедри М. Д. Бедринець, к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні вченої ради ННІ фінансів, банківської справи, протокол від «19» травня 2020 року № 8.

Голова вченої ради ННІ фінансів,
банківської справи

М. О. Кужелев,
д.е.н., професор

Завідувач
навчально-методичного відділу

І. В. Качур, к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

3

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
3. Результати навчання.....	9
4. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	9
5. Критерії оцінювання.....	17
6. Засоби оцінювання.....	21
7. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	21
8. Рекомендована література.....	23

1. ПЕРЕДМОВА

Необхідність вивчення дисципліни «Фіскальна політика» викликана тим, що в умовах перманентних змін зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування державних фінансів зростає потреба у професійному оцінюванні можливих наслідків щодо ухвалення управлінських рішень у сфері формування і розподілу фінансових ресурсів держави. Вивчення цієї дисципліни дозволяє здобути аспірантам необхідні знання та вміння щодо розуміння особливостей формування та реалізації фіскальної політики держави, інструментів та видів фіскальної політики, розподілу фінансових ресурсів між бюджетами різного рівня з метою забезпечення сталого розвитку економіки країни та зростання добробуту громадян.

За рахунок оптимізації складу та структури бюджетних доходів і видатків, раціоналізації бюджетного процесу, ефективного управління державним боргом, забезпечення ефективної діяльності всіх органів законодавчої і виконавчої влади може бути досягнута основна мета фіскальної політики – сталий розвиток економіки, підвищення добробуту населення та забезпечення необхідного рівня соціальних стандартів відповідно до стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави.

Програма навчальної дисципліни «Фіскальна політика» складена на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (доктор філософії) галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Метою навчальної дисципліни «Фіскальна політика» є формування знань майбутніх фахівців у сфері фінансів, здатних на високому професійному рівні здійснювати аналітичні дослідження показників соціально-економічного розвитку держави, розробляти та впроваджувати нові фінансові інструменти задля забезпечення макрофінансової стабільності в країні, оцінювати ефективність прийняття управлінських рішень стосовно збалансування державних фінансів, надавати практичні рекомендації щодо формування та реалізації фіскальної політики держави.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти із сутністю та теоретичними основами формування фіскальної політики держави;
- навчити здобувачів освіти застосовувати інструментарій щодо реалізації регулюючого впливу фіскальної політики на темпи соціально-економічного розвитку держави;
- дати майбутнім фахівцям знання сутності фіскальної політики та інструментів її реалізації, що здатні забезпечувати макрофінансову стабільність в країні;
- сформувати у здобувачів освіти теоретичну і методичну базу, що необхідна для подальшого оволодіння практикою реалізації фіскальної політики держави;
- виробити у здобувачів освіти уміння працювати та аналізувати фінансові показники діяльності держави задля прийняття ефективних управлінських рішень стосовно збалансування державних фінансів.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічні відносини у сфері управління державними фінансами.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є механізм формування і реалізації фіскальної політики держави.

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність до мотивації та досягнення спільної мети.

СК 1. Здатність формувати науковий світогляд у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 4. Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

СК 5. Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 7. Здатність застосовувати інструменти грошово-кредитного регулювання, координації бюджетно-податкової та монетарної політики.

СК 8. Здатність розробляти механізми реалізації економічної та фінансової політики на державному, регіональному та корпоративному рівнях.

Методи та форми навчання включають лекційні заняття, семінарські заняття, самостійну та індивідуально-консультаційну роботу, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання у системі Moodle. Зокрема використовуються такі методи, як пояснювально-ілюстративний, пошуковий, проблемний, проблемно-пошуковий, дослідницький тощо.

Організація поточного контролю та підсумкового контролю знань. Поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, участі у тренінгах, підготовки індивідуальних завдань, написання підсумкової контрольної роботи. Підсумковий контроль передбачено проводити у формі заліку.

2.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет. Навчальна дисципліна «Фіскальна політика» – це вибіркова навчальна дисципліна циклу професійної підготовки фахівців за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», яка вивчає теоретико-методичні та практичні аспекти формування та реалізації фіскальної політики держави.

Зміст. Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики. Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави. Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави. Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики. Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики. Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики. Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень. Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України.

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність Спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)	За вибором	
Модулів – 2	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин –150		Семестр	
		3-й	3-й
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції	
		26 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		97 год.	138 год.
Індивід.-консультац. робота			
3 год.	2 год.		
Форма семестрового контролю: <i>залік</i>			

Передумовами для вивчення дисципліни є вивчення таких дисциплін, як «Фінанси», «Бюджетна система», «Державний кредит», «Фінансова безпека», «Макроекономіка», «Бюджетне планування та прогнозування», «Статистика», «Банківська справа», «Податкова система», «Місцеві фінанси», «Фінансовий ринок», «Ринок фінансових послуг», «Міжнародна економіка», «Статистика», «Економіка фінансового сектору», «Фінансове посередництво», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Антикризове фінансове регулювання», «Супільні фінанси» тощо.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для денної форми навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2 залікових кредитів (60 год.)					
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 1 – 3)					
Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	4	2	-	9	16
Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	4	4	-	9	17
Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	4	4	1	9	18
Всього по модулю 1	12	10	1	27	60
Модуль 2 – 3 залікових кредитів (90 год.)					
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 4 – 8)					
Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики	2	2	-	12	16
Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	4	4	-	12	20
Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	2	2	-	12	16
Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	2	2	1	12	17
Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	4	4	1	12	21
Всього по модулю 2	14	14	2	60	90
Форма контролю – модульна контрольна робота					
Форма підсумкового контролю – залік					
Разом годин з курсу	26	24	3	97	150

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для заочної форми навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2 залікових кредитів (60 год.)					
Змістовний модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 1 – 3)					
Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	2	2	-	16	20
Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	-	-	-	20	20
Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	-	-	1	19	20
Всього по модулю 1	2	2	1	55	60
Модуль 2 – 3 залікових кредитів (90 год.)					
Змістовний модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 4 – 8)					
Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики	-	-	-	18	18
Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	-	-	1	17	18
Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	-	-	-	18	18
Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	2	-	-	16	18
Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	2	2	-	14	18
Всього по модулю 2	4	2	1	83	90
Форма контролю – модульна контрольна робота					
Форма підсумкового контролю – залік					
Разом годин з курсу	6	4	2	138	150

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання:

ПР 2. Здійснювати повний та різносторонній пошук інформації, її систематизацію та аналіз.

ПР 3. Мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети.

ПР 5. Розробляти проекти у сфері фінансів, банківської справи та страхування, управляти ними і здійснювати пошук партнерів для їх реалізації.

ПР 8. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.

ПР 9. Обирати методи для проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що забезпечують досягнення поставленої мети.

ПР 10. Виконувати оригінальні наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

ПР 13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін.

ПР 14. Обґрунтовувати рекомендації щодо застосування досягнень світової, європейської та української економічної науки за розробки фінансової політики держави.

ПР 15. Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фінансової політики

План лекційного заняття

1. Фінансова політика у системі макроекономічного регулювання.
2. Мета, завдання та інструменти фінансової політики.
3. Теоретичні засади формування і реалізації фінансової політики.
4. Еволюція теорій фінансової політики.
5. Фінансова політика та ефект витіснення.
6. Фінансова і монетарна політика: взаємозв'язки і протиріччя.

План семінарського заняття

1. Фінансова політика держави: економічний зміст, завдання і цільова спрямованість.
2. Види та інструменти фінансової політики.
3. Теоретичні засади формування і реалізації фінансової політики.
4. Еволюція теорій фінансової політики.
5. Необхідність координації фінансової та монетарної політики держави.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Розкрити місце і роль фінансової політики як однієї зі складових фінансової політики держави.
2. Чи є правомірним ототожнення понять «бюджетно-податкова політика» та «фінансова політика»? Викладіть власну точку зору.

3. Дайте характеристику цільової спрямованості фіскальної політики в Україні на сучасному етапі.
4. Розкрийте суперечності фіскальної політики, використовуючи фактичні матеріали з періодики. Спробуйте визначити, чи можливо взагалі, якщо так, то яким чином подолати ці суперечності?

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні функції фіскальної політики. Розкрийте їх зміст.
2. Розкрийте проблему ефективності фіскальної регулювання. Назвіть відносні межі цієї ефективності. Обґрунтуйте їх необхідність.
3. Що означають мінімально та максимально допустимі межі перерозподілу доходів? Якими чинниками вони визначаються?
4. На вашу думку, чи відбувається в Україні бюджетна та податкова реформи? У чому їх суть та мета?
5. Навіщо створюється Резервний фонд Кабінету Міністрів України та яка його функціональна спрямованість?

Рекомендована література:

Основна [4, 6, 8].
 Допоміжна [10, 12, 13].
 Міжнародні видання [17, 20, 22, 26].
 Інформаційні ресурси Інтернет [27, 28].

Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави

План лекційного заняття

1. Кейнсіанська модель фіскальної політики.
2. Ліберальна модель фіскальної політики.
3. Інституціональна модель фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Кейнсіанська течія фінансової думки.
2. Дефіцитне фінансування державних видатків.
3. Формування та реалізація фіскальної політики, заснованої на кейнсіанських та неокейнсіанських поглядах.
4. Механізм державного регулювання у теоріях неолібералізму.
5. Монетаризм про завдання держави.
6. Податкова політика як основний інструмент державного регулювання у теоріях «економіки пропозиції».
7. Імперативи фінансів суспільного добробуту.
8. Держава загального добробуту як модель державотворення.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Назвіть основні підходи щодо використання регулюючої ролі законодавства у сфері фінансів в країнах ОЕСР, порівняйте їх та спробуйте застосувати на теоретичному рівні до практики в Україні. Чи реалії нинішньої фіскальна практики в Україні співвідносяться з вашими теоретичними узагальненнями? Спробуйте скласти таблицю.
2. Що таке «трансфертна держава»? Чи мало місце таке явище у світовій економіці? В якій країні чи країнах? Наведіть приклади.
3. Дослідіть зміни в фіскальному регулюванні в зарубіжних країнах, починаючи з 2-ї половини ХХ століття. Які етапи реалізації фіскальної політики слід розрізняти?

Питання для самоконтролю

1. Кейнсіанська модель (модель доходів-видатків Хікса-Хансена).
2. Концепція мультиплікатора.
3. Елементи фіскальної політики, заснованої на кейнсіанській теорії.
4. Чиказька, лондонська та франкфурзька школи неолібералізму про завдання держави у регулюванні економіки.
5. Рациональні очікування як чинник фінансової політики.
6. Переваги та недоліки функціонування держави добробуту.
7. Модель змішаної держави з переважанням державно-регламентованих елементів.

Рекомендована література:

Основна [4, 6, 8].

Допоміжна [9, 11, 13].

Міжнародні видання [17, 20, 26].

Інформаційні ресурси Інтернет [35, 36].

Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави

План лекційного заняття

1. Особливості бюджетної децентралізації в Україні.
2. Тенденції та чинники впливу на мобілізацію податкових надходжень місцевих бюджетів.
3. Система формування доходів місцевих бюджетів: новації та перспективи реалізації реформ.
4. Сучасні тенденції зміни структури видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми організації міжбюджетних відносин в Україні.

План семінарського заняття

1. Особливості бюджетної децентралізації в Україні.
2. Тенденції та чинники впливу на мобілізацію податкових надходжень місцевих бюджетів.
3. Система формування доходів місцевих бюджетів: новації та перспективи реалізації реформ.
4. Сучасні тенденції зміни структури видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми організації міжбюджетних відносин в Україні.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Фіскальні дисбаланси та їх вплив на фінансове забезпечення розвитку територій.
2. Моделі бюджетного федералізму.
3. Роль міжбюджетних трансфертів у збалансуванні місцевих бюджетів.

Питання для самоконтролю

1. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації.
2. Концепції бюджетного унітаризму та бюджетного федералізму.
3. Бюджетне регулювання, його цілі та методи.
4. Інструменти міжбюджетних відносин.
5. Бюджетні трансферти та їх види.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Як здійснюються міжбюджетний розподіл та перерозподіл видатків та доходів бюджетів?
2. Назвіть основні методи бюджетного регулювання доходів та видатків. Поясніть їх специфіку стосовно різних рівнів бюджетів в Україні.

3. Назвіть основні принципи розмежування доходів та видатків між бюджетами. Яким чином їх застосування відображується на пропорціях розподілу видатків?
4. Що таке поточні та капітальні видатки?
5. Що таке закріплені та регулюючі доходи?
6. Що таке міжбюджетні трансферти? Поясніть їх роль у міжбюджетних відносинах, охарактеризуйте їх види та специфіку застосування
7. Назвіть основні принципи та методи бюджетного фінансування, що використовуються в Україні.

Рекомендована література:

Основна [4, 6, 8].

Допоміжна [10, 12, 15].

Міжнародні видання [22].

Інформаційні ресурси Інтернет [29].

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

ДЕРЖАВИ

Тема 4. Податки як інструмент фінансової політики

План лекційного заняття

1. Нормативні принципи оподаткування.
2. Порівняльний аналіз теорій оподаткування.
3. Проблема систематики податків.
4. Теорії перекладання податків.

План семінарського заняття

1. Принципи оподаткування. Теорії оподаткування.
2. Основні течії фінансової думки.
3. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фінансової політики.
4. Ухилення від сплати податків як проблема фінансової політики.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сформулюйте головну мету податкової політики. Чим визначається її характер?
2. Які елементи включає податковий механізм? Від яких чинників залежить його ефективність?
3. Назвіть і розкрийте зміст функцій податків. Реалізація якої функції переважає в Україні? Відповідь обґрунтуйте.
4. Перелічіть основні принципи, які покладено в основі формування податкової політики. Як діють ці принципи в українській економіці?

Питання для самоконтролю

1. Які відмінності існують між нормативно-правовою базою оподаткування і реальною податковою практикою?
2. Якими показниками вимірюється податковий тягар?
3. Які ви знаєте методи вимірювання податкового навантаження?
4. Розкрийте зміст горизонтального та вертикального податкового режимів з погляду вирішення проблеми економічної нерівності. Назвіть приклади з податкової практики України.
5. Якими показниками економічної нерівності користуються при формуванні податкової політики з метою реалізації справедливості в розподілі? Розкрийте їх недоліки та переваги.

6. Розкрийте етапи аналізу розподілу податкового тягаря, а також основні його підходи та принципи.

Рекомендована література:

Основна [4, 6].
Допоміжна [10, 11, 12, 13].
Міжнародні видання [23, 24].
Інформаційні ресурси Інтернет [27, 32].

Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики

План лекційного заняття

1. Бюджетні видатки як вимір державної активності.
2. Пропозиція суспільних благ.
3. Проблема екстерналії у фінансовій науці.

План семінарського заняття

1. Визначення розмірів державної активності.
2. Оптимум Парето для державних благ.
3. Суспільні блага.
4. Екстерналії та теорема Коуза.
5. Теорії державних видатків.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Що таке бюджетна стратегія? В якому документі держави вона формується?
2. Які стратегічні напрями сучасної бюджетної політики України ви можете назвати? З яких документів чи законодавчих актів ви дістали цю інформацію?
3. Ознайомтесь з макроекономічним прогнозом соціально-економічного розвитку України на поточний рік. Дослідите його зміст та основні складові. З'ясуйте місце і роль бюджетної політики в рамках цього документа на поточний період.
4. Що таке бюджетна тактика? Навіщо потрібно її використовувати?
5. Які ви знаєте методи бюджетного планування із зарубіжного досвіду? Чи можна ними скористатись в Україні? Ваші роздуми щодо цього.

Питання для самоконтролю

1. Опишіть процедуру складання, розгляду, прийняття та виконання бюджету.
2. Ознайомтесь з бюджетною Декларацією на середньостроковий період. З'ясуйте її зміст та основні складові. Визначте основні напрями бюджетної політики на поточний рік, закладені в цьому документі.
3. Які чинники визначають якість розробки бюджету?
4. Визначте структуру Державного бюджету на поточний рік. Одержані результати порівняйте з попередніми роками та прокоментуйте.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. На основі статистичних даних визначте питому вагу у ВВП доходів бюджету, видатків бюджету та питому вагу дефіциту бюджету стосовно доходів у поточному році. Проаналізуйте джерела фінансування дефіциту бюджету. Зробіть висновки на основі одержаних результатів.

Рекомендована література:

Основна [1, 2, 4, 6].
Допоміжна [10, 11, 14].
Міжнародні видання [17, 18, 15].
Інформаційні ресурси Інтернет [27, 28].

Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики

Державний кредит як фінансова категорія, його економічна сутність, призначення і роль. Держава як позичальник, кредитор та гарант.

Внутрішні державні запозичення та їх форми. Державні та місцеві позики. Класифікація державних позик.

Зовнішні державні запозичення. Міжнародний державний кредит. Позики міжнародних фінансових організацій та міжнародних фінансових інституцій. Міжурядові та комерційні позики.

Держава як кредитор. Внутрішнє та зовнішнє кредитування. Кредитування за окремими державними програмами. Державні гарантії за запозиченнями суб'єктів господарювання.

Напрями використання коштів, отриманих від державних запозичень: фінансування дефіциту бюджету, формування валютних резервів центрального банку, фінансування інвестиційних проектів. Ефективність державних запозичень.

Фінансування бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Грошово-кредитна емісія. Внутрішні і зовнішні державні запозичення як основне джерело покриття дефіциту бюджету. Приватизаційні надходження, гранти, трансферти від інших органів державної влади. Наслідки бюджетного дефіциту.

Управління бюджетним дефіцитом. Встановлення його граничного рівня, заборона використання окремих джерел фінансування, обмеження видатків уряду, секвестр бюджетних видатків. Шляхи скорочення бюджетного дефіциту.

Державний борг, причини його виникнення і зростання. Управління державним боргом і його методи. Дискусійні питання щодо тягаря державного боргу. Види державного боргу і обмеження його граничного рівня. Джерела погашення державного боргу. Наслідки державного боргу в коротко- і довгостроковому періоді.

План лекційного заняття

1. Державний кредит як суспільна позикова система.
2. Теоретичні концепції державного кредиту.
3. Дефіцитне фінансування бюджетних видатків.
4. Боргова політика як іманентна складова фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Сутність державного кредиту.
2. Позитивні й негативні характеристики позикового фінансування державних видатків.
3. Теорії державного кредиту.
4. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент фіскальної політики.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Яким чином може зростати державний борг? Чому державний борг є тягарем для економіки? Які основні напрями впливу державного боргу на економіку вам відомі?
2. Поясніть, чому уряд намагається фінансувати державні видатки повністю за рахунок податків, хоча існує можливість для цього позичати кошти населення? Які існують методи фінансування бюджетного дефіциту? Що таке монетизація дефіциту?
3. Чому виникає таке явище, як квазіфіскальні витрати і квазіфіскальний дефіцит? Яким чином квазіфіскальна діяльність держави впливає на оцінку фіскальної політики?
4. Розкрийте методи скорочення зовнішньої заборгованості. Якому з методів ви віддали б перевагу і чому саме?

Питання для самоконтролю

1. Що означає «ефект витіснення»? Поясніть та наведіть приклади.

2. Що означає «тягар боргу»? Поясніть та наведіть приклади.
3. Назвіть основні пріоритетні соціальні програми сучасної політики державних видатків в Україні.
4. Розкрийте взаємозалежність між державним боргом і бюджетним дефіцитом.
5. Що таке інфляційний податок? Хто його сплачує? Назвіть причини його виникнення.
6. Що таке сеньйораж? Поясніть, яким чином він виникає?
7. Назвіть індикатори боргової безпеки. Розкрийте значення цих індикаторів.

Рекомендована література:

Основна [2, 3, 6, 7].

Допоміжна [10, 12, 13, 14].

Міжнародні видання [25, 26].

Інформаційні ресурси Інтернет [27, 32].

Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень

План лекційного заняття

1. Державні фінанси в демократичному середовищі та правовій державі.
2. Теоретичні моделі приймання фінансових рішень.
3. Теорія суспільного вибору.
4. Правила прийняття рішень у демократичному суспільстві.

План семінарського заняття

1. Державні фінанси і демократія.
2. Теоретичні концепції приймання фінансових рішень.
3. Суспільний вибір: генезис і концептуальні контури.
4. Теорема Ерроу.
5. Державні фінанси і бюрократія.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Доцільність застосування політичних технологій приймання фінансових рішень до вітчизняної практики.
2. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
3. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.

Питання для самоконтролю

1. Організація бюджетного процесу в Україні.
2. Механізми вироблення фінансової політики.
3. Фіскальний нігілізм: сутність та наслідки.
4. Податкові та позичкові методи фінансування державних потреб.
5. Теорія суспільного вибору в умовах представницької демократії.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. На основі статистичних даних розрахуйте виконання планових показників за доходами, видатками та дефіциту бюджету, а також у відсотках до ВВП. На основі одержаних результатів зробіть висновки як вплинули новації в організації бюджетного процесу на якість бюджетного планування в Україні. Обґрунтуйте вашу думку щодо впливу політичного чинника на зміну складу та структури доходів і видатків бюджету.

Рекомендована література:

Основна [4, 6, 8].

Допоміжна [9, 12, 15].

Міжнародні видання [18, 19, 20, 22].

Інформаційні ресурси Інтернет [35, 36].

Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України

План лекційного заняття

1. Теоретичні засади розбудови механізмів приймання рішень та реалізації фіскальної політики в Україні.
2. Проблеми бюджетної політики та напрями їх вирішення.
3. Вдосконалення податкової політики як основного інструменту фіскальної політики.
4. Оптимізація системи державного кредиту як інструменту фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Теоретичні засади розбудови механізмів приймання рішень та реалізації фіскальної політики в Україні.
2. Напрями бюджетної політики.
3. Податкова реформа.
4. Можливості використання державних позик як альтернативного джерела фінансування видатків бюджету.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні завдання фіскальної політики на сучасному етапі.
2. На основі статистичних даних запропонуйте свій варіант розподілу бюджетних коштів (за питомою вагою), виходячи з пріоритетності розвитку галузей України в сучасних умовах. Обґрунтуйте.
3. У чому полягає зміст нинішньої податкової реформи в Україні?
4. Використовуючи методіку Світового банку визначте, до якої категорії (з надмірним чи помірним рівнем заборгованості) належить Україна. Обґрунтуйте результати. Зробіть висновки.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічний зміст основних форм реалізації фіскальної політики.
2. На основі статистичних даних порівняйте потреби у бюджетних коштах і можливості їх фінансування у динаміці за останні 5 років. Одержані результати прокоментуйте.
3. Якими показниками вимірюється нерівномірність розподілу податкового тягаря в Україні?

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Розкрийте основні рекомендації МВФ щодо реалізації фіскальної політики в Україні. Які перешкоди стоять на шляху їх впровадження? Чи готова Україна до європейських податкових стандартів та нових фіскальних правил? Обґрунтуйте власну позицію.

Рекомендована література:

- Основна [4, 6, 8].
 Допоміжна [9, 12, 15].
 Міжнародні видання [21, 25, 26].
 Інформаційні ресурси Інтернет [35, 36].

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання за навчальну дисципліну «Фіскальна політика», представлено у табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Економіка фінансового сектора»

Модулі	Модуль 1 (15 балів)					Поточно-модульний контроль = 50 + 50 = 100 балів
Змістові модулі	T.1	T.2	T.3			
Кількість балів за змістові модулі						
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3			
Індивідуальна робота	-	-	2			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи					
	Модуль 2 (15 балів)					
Змістові модулі	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	
Кількість балів за змістові модулі						
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3	3	3	
Індивідуальна робота	2	2	-	-	-	
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи					
Контрольний захід	20					
Залік	50					

Критерії оцінювання семінарських занять та самостійної роботи.

Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робота на семінарському (практичному) занятті передбачає усне та письмове опитування. Максимальна кількість балів, отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 бали.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти
на семінарських заняттях та самостійної роботи**

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом з теми, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом з теми, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом з теми на достатньому рівні, однак фрагментарно (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
0	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або володіє навчальним матеріалом лише на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Формою проміжного поточного контролю є контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі та оцінюється від 0 до 20 балів.

Таблиця 5.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	4 (4×3)
Тестовий блок	8 (8×1)
Всього	20

Таблиця 5.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі теоретичні питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1-1,5

Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0
---	---

Таблиця 5.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Відповідь вірна	1
Відповідь невірна	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота проводиться у формі підготовки презентацій результатів наукових досліджень з обраної тематики.

Таблиця 5.6

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
8	У повному обсязі тематику розкрито. При цьому використано актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовано думки та зроблено узагальнені підсумки.
6	В основному розкрито зміст питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
4	Фрагментарне висвітлення питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), присутні неточності та помилки.
2	Неправильна відповідь, допущено істотні помилки, оперування неактуальною інформацією.
0	Роботу не виконано.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі заліку.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Таблиця 5.7

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктив но-варіативний)	добре
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктив ний)	задовільно
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (для навчальної дисципліни, що вивчається протягом одного, двох і більше семестрів з підсумковим контролем у формі заліку):

Таблиця 5.8

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен/ диференційований залік	Залік
40-50	A	Відмінно	Високий (творчий)	Відмінно	Зараховано
40-44	B	Дуже добре	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	
35-39	C	Добре			
30-34	D	Задовільно	Середній (репродуктивний)	Задовільно	
25-29	E	Достатньо			
17-24	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	Не зараховано
0-16	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту			

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

6. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Фіскальна політика» є:

- залік;
- стандартизовані тести;
- командні тренінги (проекти);
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- аспірантські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

7. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у формі семінарських занять, індивідуально-консультаційної роботи, контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Фіскальна політика держави: сутність і складові.
2. Фіскальна політика: економічний зміст, завдання і цільова спрямованість.
3. Значення, основні функції та характер фіскальної політики.
4. Відносні межі ефективності фіскального регулювання та фактори, що їх визначають.
5. Організаційне, законодавче та інформаційне забезпечення фіскальної політики.
6. Фіскальна політика держави: економічний зміст, завдання та цільова спрямованість.
7. Екстерналії та теорема Коуза.
8. Види та інструменти фіскальної політики.
9. Теорії державних видатків.
10. Формування та реалізація фіскальної політики, заснованої на кейнсіанських та некейнсіанських поглядах.
11. Суспільні блага.
12. Механізм державного регулювання у теоріях неолібералізму.
13. Теорії державного кредиту.
14. Монетаризм про завдання держави.
15. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент фіскальної політики.
16. Податкова політика як основний інструмент державного регулювання у теоріях «економіки пропозиції».
17. Державні фінанси і демократія.
18. Держава загального добробуту як модель державотворення.
19. Теоретичні концепції приймання фінансових рішень.
20. Дефіцитне фінансування державних видатків.
21. Державні фінанси і бюрократія. Теорема Ерроу.
22. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фіскальної політики.
23. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
24. Визначення розмірів державної активності
25. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.
26. Бюджетна стратегія: економічна інтерпретація і наукове обґрунтування.
27. Бюджетне моделювання та прогнозування: сутність і методи.
28. Бюджетна тактика: суть і основні методи розробки.
29. Бюджетна резолюція: її роль та складові.
30. Проблема якості розробки державного бюджету та чинники, що її визначають.
31. Бюджетний механізм: сутність і складові.
32. Механізм формування бюджетних ресурсів: економічні важелі та методи.
33. Механізм розподілу бюджетних ресурсів: форми та інструментарій.
34. Бюджетне регулювання в системі міжбюджетного розподілу.
35. Бюджетне фінансування як форма реалізації бюджетної політики.
36. Механізм використання бюджетних ресурсів: складові та дійові важелі.
37. Бюджетний моніторинг: призначення та інструментарій.
38. Податкова політика: сутність, характер і функціональна спрямованість.
39. Податковий механізм: основні елементи та чинники, що його обумовлюють.
40. Податкове навантаження: поняття, показники, методи вимірювання.
41. Розподіл та оптимізація податкового навантаження: концепції, підходи та моделі.
42. Оподаткування та нерівність у доходах.
43. Методи врахування економічної справедливості при оподаткуванні.
44. Основні тенденції податкового реформування в Україні.
45. Рекомендації МВФ щодо здійснення податкової політики в умовах трансформаційної економіки.
46. Політика державних видатків: економічний зміст і соціальна спрямованість.
47. Форми реалізації фіскальної політики.

48. Бюджетна безпека: поняття, чинники та основні індикатори.
49. Бюджетний дефіцит: національна специфіка та теоретична модель з урахуванням макроекономічних чинників.
50. Моделювання дефіциту бюджету: статична та динамічна регресійна багатофакторні моделі.
51. Бюджетний дефіцит і державний борг: взаємозалежність і вплив на економіку.
52. Зовнішня заборгованість держави: сутність та управління в умовах боргової кризи.
53. Боргова безпека: сутність і критичні індикатори заборгованості.
54. Особливості бюджетного устрою та бюджетної системи зарубіжних країн.
55. Специфіка структури державного бюджету в розвинутих ринкових країнах.
56. Бюджетне законодавство як основа бюджетної політики в країнах ОЕСР.
57. Фіскальна політика в зарубіжних країнах у 2-й половині XX століття та початку XXI століття: загальне та специфічне.
58. Загальні особливості функціонування податкового механізму в розвинутих зарубіжних країнах.
59. Фіскальна політика європейських країн за умов сучасних інтеграційних процесів.
60. Бюджетна конвергенція і податкова гармонізація.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>
2. Закон “Про Державний бюджет України” на відповідний рік
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР.
4. *Коляда Т.А.* Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика : [монографія]. Ірпінь : Університет ДФС України, 2016. 396 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 63).
5. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : [монографія] / *П.В. Пашко, С.В. Онишко, В.І. Коротун* та ін. : вступне слово *К.О. Ващенко* : за ред. д.е.н., проф. П.В. Пашка, д.е.н., проф. С.В. Онишко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 518 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 129).
7. Податковий кодекс України: від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: zakon1.rada.gov.ua
8. Фінансування регіонального розвитку: стратегія і методи: монографія / [*М.В. Гусятинський, В.І. Куценко, Г.І. Свтушенко, Т.В. Лобунець* та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. В.П. Ніколаєва. – Ірпінь: Видавництво НУДПСУ, 2015. 410 с.

Допоміжна:

9. *Андрущенко В.Л.* Фінансова думка Заходу в XX столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
10. *Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.* Державні фінанси: Навч. посіб. / За заг. ред. Базилевича В. Д. К.: Атіка, 2002 – 226 с.
11. *Бланкарт Ш.* Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Пер. з нім. С.І. Терещенко та О.О. Терещенка: передмова та наук. редагування В.М. Федосова. К.: Либідь, 2000.
12. *Булгакова С.О., Барановський О.І., Барановська В.Г., Кучер Г.В. та ін.* Бюджетна система України та Євросоюз: монографія / За заг.ред. д.е.н., проф., акад. НАПН України А.А. Мазаракі. Київ: Нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 409 с.

13. Коляда Т.А., Ковалюк А.В. Сутність та значення податкових інструментів у забезпеченні стабілізації національної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*: електронне наукове видання. 2018. № 2. С. 136-154. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Znprnudps/index.html>.

14. Коляда Т.А., Мороз О.О. Бюджетне фінансування соціальних послуг в Україні: особливості та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2019. №10. С. 199-206. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-10_0-pages-199_206.pdf.

15. Коляда Т.А., Гоч І.В. Особливості середньострокового бюджетного планування в Україні в умовах пандемії COVID-19. *Економічний простір*. 2020. № 161. С. 26-30. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/673/655>

16. Тарангул Л.Л., Коляда Т.А. Особливості формування міжбюджетних фінансових потоків в умовах запровадження бюджетної децентралізації в Україні. *Фінанси України*. 2015. № 3. С. 30-44.

Міжнародні видання:

17. *Acemoglu Daron*. Why nations fail : the origins of power, prosperity, and poverty. NY : Crown Business, 2012. 529 p.

18. *Achen Christopher H., Bartels Larry M*. Democracy for realists. Why Elections do not produce responsive government. New Jersey : Princeton University Press, 2016. 390 p.

19. American government : power and purpose / Theodore J. Lowe, Benjamine Ginsberg, Kenneth A. Shepsle, Stephen Ansolabehere. Thirteen edition. NY : W.W. Norton and Company, 2014. 573 p.

20. *Chomsky Noam*. Masters of mankind : essays and lectures, 1969-2013. Chicago : Haymarket Books, 2014. 167 p.

21. *Chomsky Noam*. Who Rules the World? NY : Henry Holt and Company Metropolitan Books, 2016. 307 p.

22. Creating a Commonwealth. A Guide to your state government. Pennsylvania House of Representatives, 2016. 98 p.

23. *Gordon Donald*. Transparent government : what it means and how you can make it happen. Amherst, New York : Prometheus Books, 2014. 271 p.

24. *Keltner Dacher*. The power paradox. How we gain and lose influence. NY : Penguin Press, 2016. 196 p.

25. *Koliada T., Muzychenko G*. Evaluation of the State Intervention to the Country Economy by Global Democratic Markers. *Scientific Development and Achievements*. London, 2018. – 459 p. P. 421-432.

26. *Rubin Irene*. The politics of public spending : getting and spending, borrowing and balancing. Los Angeles : SAGE CQ Press, 2014. 324 p.

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

27. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

28. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.

29. Офіційний веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/>.

30. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/index.php?lang=uk>.

31. Офіційний веб-сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rmbo.gov.ua/>.

32. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України/ URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

33. Офіційний веб-сайт European Commission. URL: <http://europa.eu>.

34. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.razumkov.org.ua>.

35. The International Monetary Fund (IMF). URL: <http://www.imf.org>.

36. The World Bank. URL: <http://worldbank.org>.

Код поля изменен